

MOBILIOSIOS PROGRAMĖLĖS RINKIMINĖJE KOMUNIKACIJOJE

DR. ANDRIUS ŠUMINAS

*Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas
Medijų tyrimų laboratorijos vedėjas
Vilnius University Faculty of Communication
Head of Media Research Lab
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
El. paštas andrius.suminas@kf.vu.lt*

ARNAS ALEKSANDRAVIČIUS

*Vilniaus universiteto Komunikacijos fakultetas
Vilnius University Faculty of Communication
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
El. paštas arnas.aleksandravicius@kf.stud.vu.lt*

Santrauka

Kiekvienais metais sparčiai augant mobiliųjų įrenginių naudotojų skaičiui ir didėjant įrenginių techninėms galimybėms, mobiliosios programėlės tampa vis dažniau ir plačiau naudojamu politinės komunikacijos įrankiu, ypač rinkimų kampanijų laikotarpiu. Mobiliosios programėlės, kaip ir daugelis kitų informacinių ir komunikacinių technologijų inovacijų, politiniams tikslams pirmą kartą panaudotos JAV, tačiau netruko sparčiai išplisti ir į kitas pasaulio šalis, taip pat ir į Lietuvą. Šiame straipsnyje nagrinėjamos mobiliųjų programėlių taikymo galimybės politinės komunikacijos procesuose, analizuojami praktiniai jų išnaudoji-

mo pavyzdžiai rinkimų kampanijose. Straipsnyje apibrėžiama mobiliųjų programėlių samprata ir jų pagrindinės savybės, aptariamos taikymo galimybės ir nauda politikoje ir rinkimuose. Taip pat detaliai aptariami pirmieji mobiliųjų programėlių panaudojimo rinkiminėje komunikacijoje pavyzdžiai anglakalbėse šalyse ir Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: mobiliosios programėlės; rinkiminės mobiliosios programėlės; rinkiminė komunikacija; politinė komunikacija.

Interneto ryšiu pagrįstos informacinės sklaidos priemonės pastarąjį dešimtmetį tapo vienu iš svarbiausių politinės komunikacijos įrankių, sudarančiais sąlygas politikams ar politinėms organizacijoms neišleidžiant daug lėšų pasiekti didelę rinkėjų dalį. Pripažįstama, kad ypač efektyviai internetas panaudojamas atkreipiant jaunų žmonių dėmesį į konkrečią politinę organizaciją ar atskirą politiką. Siekiant politinių tikslų virtualioje erdvėje visų pirma buvo pradėta naudoti partijų ar asmeninius politikų tinklalapius, vėliau juos papildė tinklaraščiai ir įvairios socialinių tinklų paskyros. Pastaraisiais metais tarp svarbiausių politikų internete naudojamų komunikacinių įrankių galima įvardyti ir mobiliąsias programėles. Jos suteikia rinkėjams galimybę sekti naujienas, susijusias su mėgstama partija ar politiku, peržiūrėti vaizdo medžiagą ar išreikšti savo nuomonę įvairiais klausimais.

Mobiliosios programėlės politinėje komunikacijoje plačiau taikyti pradėtos ne iš karto po jų atsiradimo. Tam, kad šios komunikacinės priemonės atkreiptų politikų dėmesį, jos turėjo tapti masiškai naudojamos, o tai nutiko tik pastaraisiais metais. Mobiliąsias programėles palaikančių įrenginių – išmaniųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių – reikšmė ekonomiškai stiprių valstybių gyventojams nuolat augo, jie populiarumu ėmė lenkti nešiojamuosius ar stalinius kompiuterius. Nors 2011 m. išmaniaisiais telefonais naudojosi 35 proc. suaugusių amerikiečių, 2013-aisiais šis skaičius pakilo jau iki 56 proc. ir pirmą kartą viršijo bendrą ne išmaniuosius telefonus naudojančių (35 proc.)

ir jokio mobiliojo telefono neturinčių (9 proc.) asmenų skaičių¹. Be to, 2013 m. vasarą net 80 proc. naujai įsigyjamų telefonų Jungtinėse Amerikos Valstijose buvo išmanieji telefonai². Šie skaičiai iliustruoja vis didėjančią išmaniųjų įrenginių svarbą kasdieniniame žmonių gyvenime, o kartu ir augančias mobiliųjų programėlių naudojimo apimtis.

Mobiliųjų programėlių apibrėžtis ir ypatybės

Mobilioji programėlė (angl. *mobile application* arba *mobile app*) – tai programinės įrangos paketas, kurį mobiliųjų įrenginių naudotojai gali parsisiųsti ir įdiegti savo turimuose prietaisuose. Svarbu pažymėti, jog mobiliosios programėlės yra skirtos išmaniesiems įrenginiams, tokiems kaip išmanieji telefonai ar planšetiniai kompiuteriai, suteikiančiams galimybę naudotis beveik visomis stalinių ar nešiojamųjų kompiuterių funkcijomis, tačiau daug labiau prisitaikant prie kiekvieno individo kasdieninės veiklos rutinos.

Mobiliosios programėlės yra viena iš bendros mobiliosios ekosistemos dalių, kurios visos kartu sklandžiai veikia kaip visuma. Brianas Flingas mobiliąją ekosistemą apibrėžia kaip telekomunikacijų operatorių, tinklų, mobiliųjų įrenginių, platformų, operacinių sistemų, mobiliųjų programėlių ir jų paslaugų visumą, kuri sukuria galutinį pasitenkinimą naudotojams³. Kiekvienas iš mobiliosios ekosistemos sluoksnių (*1 lentelė*) yra priklausomas nuo kitų, kad būtų sukurtas vientisas, nenutrūkstamas ir kokybiškas mobiliųjų paslaugų teikimas.

¹ Smith, A. Smartphone Ownership – 2013 Update. Pew Research Center’s Internet & American Life Project, 2013. Prieiga per internetą: http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_Smartphone_adoption_2013_PDF.pdf [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

² Smartphone switch: three-fourths of recent acquirers chose smartphones. The Nielsen Company, 2013. Prieiga per internetą: <http://www.nielsen.com/us/en/newswire/2013/smartphone-switch--three-fourths-of-recent-acquirers-chose-smart.html> [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

³ Fling, B. *Mobile design and development*. O’Reilly, 2009, p. 309.

1 lentelė. Mobiliosios ekosistemos sluoksniai (adaptuota pagal

B. Flingą)

Programėlių paslaugos	Tai yra konkrečios mobiliųjų programėlių funkcijos, tokios kaip, pavyzdžiui, prisijungimas prie interneto, trumpųjų žinučių siuntimas, geolokacijos nustatymo galimybė ir t. t.
Mobiliosios programėlės	Tai programinės įrangos paketai, kurie gali būti įrašyti į mobiliuosius įrenginius ir juose veikti.
Operacinės sistemos	Speciali programinė įranga, užtikrinanti naudotojo sąsają ir mobiliojo įrenginio techninės įrangos, taikomųjų programų bei duomenų valdymą (pvz., „iOS“ operacinė sistema, „Android“ operacinė sistema ir kt.).
Platformos	Tai pagrindinė programavimo kalba, panaudota kuriant programinę įrangą. Kaip ir visos programinės platformos, mobiliosios skirstomos į tris kategorijas: 1) licencijuotas – tai tokios platformos, kurias naudoja mobiliųjų įrenginių gamintojai neišskirtinomis platavimo teisėmis (pvz., „Windows Mobile“, „Java ME“); 2) nuosavas – tai mobiliųjų įrenginių gamintojų sukurtos ir išplėtos platformos, naudojamoms išskirtinai tik jų mobiliuosiuose prietaisuose (pvz., „iPhone“, „BlackBerry“); 3) atviro kodo – tai visiems naudotojams laisvai prieinamos mobiliosios platformos, kurias be apribojimų galima atsisiųsti, keisti ir redaguoti (pvz., „Android“).
Mobilieji įrenginiai	Mobilieji telefonai arba kiti išmanieji įrenginiai, kurie veikia operatorių tinkluose (pvz., išmanieji telefonai, planšetiniai kompiuteriai).
Tinklai	Operatoriai eksploatuoja belaidžius tinklus. Didžioji dalis pasaulio operatorių naudoja GSM standarto tinklus.
Operatoriai	Operatoriai yra mobiliosios ekosistemos pagrindas, kurį sudaro telekomunikacijų bendrovės, teikiančios mobiliojo ryšio ir interneto paslaugas (pvz., „Omnitel“, „Bitė“, „Tele2“). Operatoriai užtikrina visos mobiliosios ekosistemos darbą.

Kalbant tik apie mobiliąsias programėles, terminas platformos dažniausiai vartojamas apibrėžiant visą mobiliųjų programėlių veikimo aplinką, tai yra programinės įrangos kūrimo įrankius bei jų aplinką, operacinę sistemą, taip pat kartu plėtojamus šalutinius produktus, tokius kaip mobiliųjų programėlių parduotuvės, gamintojų teikiamos papildomos mokamos ir nemokamos paslaugos (pvz., žemėlapių sistemos, analitiniai duomenys, debesų kompiuterija ir kitos galimybės).

2013 m. liepos mėn. populiariausiomis mobiliosiomis platformomis JAV buvo „Android“ (51,8 proc. naudotojų), „Apple“ (40,4 proc.), „BlackBerry“ (4,3 proc.) ir „Microsoft“ (3 proc.), kartu jos užėmė net 99,5 proc. visos rinkos⁴. Kiekviena mobilioji programėlė veikia toje platformoje, kuriai ji būna sukurta ir pritaikyta. Norint, kad ta pati programėlė veiktų skirtingose platformose, pavyzdžiui, tiek „Android“, tiek „Apple“ įrenginiuose, būtina sukurti skirtingas kiekvienai platformai pritaikytas mobiliosios programėlės versijas.

Atsisiųsti mobiliąsias programas į kiekvieno gamintojo išmaniuosius telefonus arba kitus mobiliuosius įrenginius galima iš tam tikrai platformai skirtų elektroninių parduotuvių – „Google Play“, „App Store“, „BlackBerry World“, „Windows Phone Store“. Mobilijų programėlių parduotuvėse galima sužinoti, kurios programėlės yra populiariausios, pamatyti jų nuotraukas, perskaityti aprašymus bei naudotojų įvertinimus ar sužinoti jų dydį megabaitais, naujinimo datą, atsisiuntimų skaičių ir kainą. Paprastai mobiliosios programėlės kaina priklauso nuo jos paskirties, gamintojo sprendimo ar operacinės sistemos, kurioje ji gali būti naudojama. Vienos programėlės gali būti nemokamos, o kitos kainuoti ir kelis šimtus JAV dolerių.

Pagal veikimo būdus yra įprasta mobiliąsias programas skirstyti į tris tipus: *vietines* (angl. *native*), *pagrįstas internetu* (angl. *web-based*) ir *hibridines* (angl. *hybrid*). Vietinėmis vadinamos tos mobiliosios programėlės, kurioms atsisiųsti interneto ryšys reikalingas, bet jų naudojimui visiškai pakanka įrenginio resursų ir interneto ryšys nėra būtinas. Internetu pagrįstos mobiliosios programėlės nėra įdiegiamos į mobiliuosius įrenginius, jos veikia tik naudojamos interneto ryšį ir tik per atvertą naršyklę. Hibridinėms mobiliosioms programėlėms interneto ryšys yra būtinas, bet jis pasiekiamas per programėlės sąsajas, o ne naršyklę. Kiekvienas mobiliųjų

⁴ ComScore Reports July 2013 U.S. Smartphone Subscriber Market Share. ComScore, 2013. Prieiga per internetą: http://www.comscore.com/Insights/Press_Releases/2013/9/comScore_Reports_July_2013_U.S._Smartphone_Subscriber_Market_Share [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

programėlių tipas turi savų privalumų ir trūkumų, tačiau akivaizdžiausias yra vietinių bei hibridinių mobiliųjų programėlių privalumas prieš internetu pagrįstas, nes jos gali išnaudoti daugiau mobiliųjų įrenginių techninių galimybių. Internetu pagrįstų programėlių privalumas yra tas, kad jų nereikia atsisiųsti iš elektroninių parduotuvių, todėl jas peržiūrėti ir naudoti yra greičiau ir paprasčiau.

Pagal savo paskirtį mobiliosios programėlės gali būti skirstomos į dešimtis kategorijų, nes jų panaudojimo galimybės yra itin plačios. Parduotuvėje „Google Play“ programėlės skirstomos į 27 kategorijas⁵, o parduotuvėje „App Store“ – į 23 kategorijas, kurios turi savo subkategorijas⁶. Tai rodo mobiliųjų programėlių visapusiškumą ir platų pritaikomumą, nes kiekvieną iš parduotuvėse pateiktų kategorijų galima dar išskirti į atskiras subkategorijas. Pavyzdžiui, kategorija „finansai“ apima ir valiutų kursų pokyčių sekimo, ir naujienų apie finansus, ir asmeninės bankininkystės programėles, o kategorijai „švietimas“ priskiriamos mokomosios, elektroninio dienyno, pažintinių televizijos laidų ir kitokios panašios paskirties mobiliosios programėlės.

Mobiliųjų programėlių funkcijos ir sudėtingumas gali varijuoti priklausomai nuo jų paskirties, turimų finansinių bei laiko išteklių arba kūrėjų įgūdžių. Tai būdinga ir įprastų kompiuterių programoms, bet jos nuo mobiliųjų programėlių skiriasi tuo, kad yra apribotos nejudrių įrenginių, kuriems būna pritaikomos. Mobiliųjų programėlių pritaikymo laukas yra daug platesnis, nes mobilieji įrenginiai suteikia galimybę naudoti jas bet kurio metu ir bet kurioje vietoje. Tai lemia, kad mobiliosios programėlės gali būti naudojamos ir kartu su kitais informacinės sklaidos įrenginiais – pavyzdžiui, naudojantis staliniu arba nešiojamuoju kompiuteriu, žiūrint televizorių ar klausantis radijo, dažnai kartu naudojamosi ir išmaniuoju telefonu ar kitu mobiliuoju įrenginiu.

⁵ Google Play. Google Inc., 2013. Prieiga per internetą: <https://play.google.com/store> [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

⁶ App Store. Apple Inc., 2013. Prieiga per internetą: <https://itunes.apple.com/us/genre/ios/id36?mt=8> [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

Mobiliosios programėlės sėkmingai pritaikomos interaktyviai funkcionuoti aplinkoje, kurioje veikia mobilieji įrenginiai. Tam panaudojamos svarbios mobiliųjų programėlių funkcijos, tokios kaip QR kodų skenavimas, lokacijos nustatymas per GPS sistemą ar garso atpažinimas. Šios interaktyvios programėlių funkcijos suteikia naujų galimybių ir papildomų sričių, kuriose gali būti pritaikomos mobiliosios technologijos. QR kodai (angl. *quick response codes*) praktiškai taikomi greitam informacijos nuskaitymui naudojant specialias mobiliąsias programėles ar jų funkcijas. Juose gali būti užkoduota įvairios rūšies informacija, prisijungimo prie belaidžio interneto arba tam tikro tinklalapio atidarymo funkcija ir pan. Lokacijos nustatymo galimybė dažniausiai naudojama navigacijos ir žemėlapių, buvimo vietos žymėjimui socialinės interakcijos mobiliuosiose programėlėse, nukeliauto atstumo išmatavimui ir įrenginio judėjimo greičio, tempo bei laiko fiksavimui sportuojant. Garso atpažinimo funkcija leidžia mobiliajai programėlei nurodyti arti skambančio muzikos kūrinio autorių ir jo pavadinimą, taip pat balsu valdyti kai kurias asmeninio asistentų funkciją atliekančias mobiliąsias programėles.

Mobiliųjų programėlių taikymo ir naudojimo galimybės yra labai įvairialypės, apima beveik visas gyvenimo sritis. Labiausiai išvystytose ir daugiausia mobiliųjų programėlių savo lankytojams galinčiose pasiūlyti „Google Play“ ir „App Store“ elektroninėse parduotuvėse galima įsigyti arba nemokamai parsisiųsti daugiau kaip po 800 tūkst. skirtingų mobiliųjų programėlių. „Windows Phone Store“ ir „Blackberry World“ elektroninėse parduotuvėse siūlomų mobiliųjų programėlių skaičius yra gerokai mažesnis⁷.

Tarp dažniausiai naudojamų mobiliųjų programėlių kategorijų populiariausios yra žemėlapių, socialinės interakcijos ir susirašinėjimo⁸. Taip

⁷ Top iOS and Android apps largely absent on Windows Phone and BlackBerry 10. Canalys, 2013. Prieiga per internetą: http://www.canalys.com/static/press_release/2013/canalys-press-release-230513-top-ios-and-android-apps-largely-absent-windows-phone-and-blackberry-10.pdf [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

⁸ Top global smartphone apps, who's in the top 10. GlobalWebIndex, 2012. Prieiga per internetą: <https://www.globalwebindex.net/Top-global-smartphone-apps#Marcello> [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

pat populiaros nuotraukų koregavimo, naujienų, žaidimų, sporto, orų, kelionių ar transporto mobiliosios programėlės. Yra sukurta ir daug savo funkcijomis išsiskiriančių bei neįprastų mobiliųjų programėlių, pavyzdžiui, pasitikėjimo savimi kėlimo, būrimo taro kortomis ar barzdaskutės garso imitavimo.

Mobiliųjų įrenginių plitimas ir spartus tobulėjimas lemia vis labiau augantį naudojimąsi mobiliosiomis programėlėmis. JAV nuomonės tyrimų instituto „Pew Research Center“ duomenimis, 2013 m. bent vieną mobiliąją programėlę atsisiuntė apie 50 proc. visų JAV mobiliųjų telefonų naudotojų. Tyrimo rezultatai rodo, jog mobiliosiomis programėlėmis daugiau naudojosi jaunesnio amžiaus, aukštesnio išsilavinimo ir didesnes pajamas gaunantys žmonės, tačiau skirtumai tarp visų apklaustųjų grupių nėra dideli, išskyrus vyresnių nei 65 metai respondentų grupę⁹. Tai rodo, kad mobiliosios programėlės jau yra tapusios neatskiriama gyvenimo dalimi daugeliui skirtingų socialinių grupių žmonių, o ateityje jų naudojimo apimtys ir įvairovė tik didės.

Mobiliųjų programėlių naudojimas politikoje ir rinkimuose

Pastaraisiais metais mobiliosios programėlės tampa vis plačiau ir dažniau naudojamu politinės komunikacijos įrankiu, ypač rinkimų kampanijų metu. Tai lemia nuolat didėjantis mobiliųjų programėlių naudotojų skaičius ir augančios mobiliųjų technologijų galimybės, kurias išnaudami politikai lengvai ir su nedidelėmis sąnaudomis gali pasiekti nemažą dalį rinkėjų. Dar svarbiau, jog per mobiliąsias programėles politikai komunikaciją su savo potencialiais rinkėjais gali vykdyti bet kuriuo metu ir be jokių pertrūkių, nes didžioji dalis žmonių su savo mobiliaisiais įrenginiais nesiskiria dvidešimt keturias valandas per parą.

⁹ Duggan, M. Cell Phone Activities 2013. Pew Research Center's Internet & American Life Project, 2013. Prieiga per internetą: http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_Cell%20Phone%20Activities%20May%202013.pdf [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

Pateikti informaciją per mobiliąsias programėles politikai gali realiuoju laiku, taip nedelsiant pranešdami svarbias politines rinkimų kampanijos naujienas ar kitą konkrečiu metu itin aktualią informaciją. Dauguma mobiliųjų programėlių turi iššokančio pranešimo funkcijas (angl. *notification functions*), kurios, jeigu tik sutinka programėles įsidiegti naudotojai, specialiais garso signalais ir žinutėmis mobiliųjų įrenginių ekranuose praneša apie politikų siunčiamas naujienas ar kitus programėlių turinio naujinimus. Taip politikai gali būti užtikrinti, kad jų norimą paskleisti informaciją tikrai pamatys mobiliąsias programėles įsidiegtę ir jomis besinaudojantys žmonės.

Taip pat svarbu, jog per mobiliąsias programėles politikai gali tiesiogiai pasiekti savo potencialius rinkėjus ir pateikti jiems nefiltruotą informacinį turinį pačių pasirinkta forma. Be to, mobiliosios programėlės suteikia politikams galimybę ne tik transliuoti savo informacines žinutes, bet ir su potencialiais rinkėjais vykdyti abipusę komunikaciją. Politinėse mobiliosiose programėlėse galima įdiegti patogius komunikavimo įrankius, kuriais programėlių naudotojams siūloma išsakyti savo nuomonę ar kitais būdais įtraukti juos į interakciją su politikų pateikiamu komunikaciniu turiniu. Tai politikams suteikia galimybę kurti teigiamą įvaizdį ir palaikyti nuolatinį ryšį su rinkėjais. Sąsaja su socialiniais tinklalapiais, skatinanti rinkėjus dalytis mobiliųjų programėlių turiniu su draugais, taip pat yra politikams ypač naudinga funkcija, nes veikia kaip nemokama reklama, kurią savo noru skleidžia politiką ar partiją palaikantys žmonės.

Mobiliųjų programėlių ir technologijų galimybės politinės komunikacijos procesuose išnaudojamos įvairiai. Paprasčiausias ir dažniausiai pasitaikantis būdas – politinės informacijos ir naujienų skleidimas, kai mobiliųjų programėlių naudotojams pateikiamos naujienos apie politiką ar partiją, politiko biografija, informacija apie renginius, nuveiktus darbus, pozicija įvairiais politiniais klausimais, balsavimo galimybės. Tokiu būdu pateikiant teigiamą informaciją potencialiems rinkėjams siekiama suformuoti patrauklų politiko ar partijos įvaizdį, taip pat paskatinti rinkimų dieną ateiti prie balsadėžių ir atiduoti savo balsą. Siekiant mobiliųjų

įrenginių naudotojus įtraukti į interakciją su politikais mobiliosiose programėlėse jų naudotojams dažnai siūloma tiesiogiai pateikti klausimą politikui, skatinama pasidalyti idėjomis, paskambinti ar parašyti elektroninį laišką, dalyvauti apklausose apie politines aktualijas. Formuojant teigiamą politikų įvaizdį mobiliosiose programėlėse kartais pateikiamas turinys iš trečiųjų šalių šaltinių – tinklaraščių įrašai ar naujienų portalų straipsniai, kuriuose teigiamai atsiliepiama apie konkretų kandidatą ar partiją.

Šiandien gaminami mobilieji įrenginiai palaiko GPS (angl. *global positioning system*) padėties nustatymo sistemą, kurią politikai gali pritaikyti savo mobiliosiose programėlėse vykdydami komunikaciją pagal konkrečių žmonių buvimo vietą. Pavyzdžiui, pagal mobiliojo įrenginio buvimo vietą pasiūlyti rinkėjui apsilankyti toje vietovėje organizuojamuose kampanijos renginiuose arba nuvykti į artimiausią rinkimų štabą ir prisidėti prie kampanijos. Taip mobiliosios programėlės padeda mobilizuoti rinkėjus ir net paversti juos aktyviais kampanijos dalyviais. Toks ištraukimo į politines kampanijas ir savanorystės skatinimas naudojant mobiliąsias programėles labai populiarus JAV.

Kuriant politines mobiliąsias programėles stengiamasi išnaudoti ir tradicines mobiliųjų įrenginių, tokių kaip mobilieji telefonai, funkcijas. Viena iš jų – SMS žinutės, kuriomis politikai gali paraginti išmaniųjų telefonų turėtojus prisijungti ir savo įrenginiuose įsidiegti politines mobiliąsias programėles. Jau esamiems mobiliųjų programėlių naudotojams siūlomos specialios funkcijos, kuriomis jie SMS žinutėmis gali savo draugus paraginti atsisiųsti politiko ar partijos programėlę. Taip pat į mobiliąsias programėles dažnai įdiegiamos sąsajos su elektroninio pašto paslaugomis, kad naudotojai galėtų pasidalyti programėlėje publikuojamu turiniu su savo kontaktais.

Dar viena politinių mobiliųjų programėlių funkcija, ypač populiaru JAV, yra finansinės paramos rinkimas. Ši praktika dažnai naudojama sukuriant mobiliojoje programėlėje atskirą puslapį, kuriame galima rinkimų kampanijai paaukoti pasirinktą sumą pinigų. Dažniausiai būna pasiūlomos sumos nuo keliolikos iki kelių tūkstančių JAV dolerių arba galimy-

bė programėlės naudotojui įvesti norimą paaukoti pinigų sumą. Europos šalyse aukų rinkimas per mobiliąsias programėles nėra įprastas reiškinys, nes nuolatinis rinkėjų aukojimas partijoms tradiciškai vyksta kitais būdais ir daug lėčiau.

Politinės mobiliąsias programėles galima skirstyti į dvi grupes:

1) *oficialiąsias* programėles, kurios yra pristatomos pačių politikų arba partijų;

2) *nepriklausomas* programėles, kurios yra kuriamos su politikais oficialiai nesusijusių organizacijų bei asmenų.

Oficialiosios politinės mobiliosios programėlės yra kuriamos ir pristatomos politikų arba partijų, todėl visada yra aišku, kieno vardu vyksta komunikacija ir kas yra mobiliosios programėlės savininkai. Per oficialiąsias politines mobiliąsias programėles siekiama skleisti konkretaus politiko arba partijos politines idėjas ir programines nuostatas, norima įtikinti jų teisingumu ir išskirtinumu. Čia nėra pretenduojama į nešališkumą ir politinį objektyvumą. Šių programėlių tikslai visada yra aiškūs – pasitelkus mobiliųjų technologijų išteklius, gerinti partijos arba politiko įvaizdį, mobilizuoti esamus ir potencialius politinius šalininkus, skatinti programėlės naudotojus prisidėti prie rinkimų kampanijos savanoriška veikla arba finansinėmis aukomis, kad politikas arba partija rinkimuose gautų kuo daugiau rinkėjų balsų.

Nepriklausomomis vadinamų mobiliųjų programėlių tikslai dažniausiai yra ne tokie akivaizdūs ir daug sunkiau nuspėjami, nes nėra aišku, kas stovi už šių mobiliųjų programėlių ir kam jos priklauso. Šių programėlių tikslus dažnai galima suprasti iš ten vykdomos komunikacinės veiklos, tačiau oficialiai nėra deklaruojama, kieno vardu tai daroma. Paprastai nepriklausomose politinėse mobiliosiose programėlėse yra nurodoma, jog jomis siekiama skatinti pilietiškumą arba politinį dalyvavimą. Tačiau jei programėlė yra anonimiškai remiama arba net slaptai sukurta kurios nors partijos arba politiko, jos tikslas gali būti ir tos politinės jėgos atstovavimas, jos teigiamo įvaizdžio formavimas, siekiant paskatinti mobiliosios programėlės naudotojus balsuoti už konkrečią partiją ar politiką. Tokio-

mis mobiliosiomis programėlėmis taip pat gali būti siekiama anonimiškai diskredituoti savo politinius konkurentus skleidžiant jiems nepalankią ir žalingą informaciją.

Mobiliųjų programėlių taikymas rinkiminėje komunikacijoje anglakalbėse šalyse

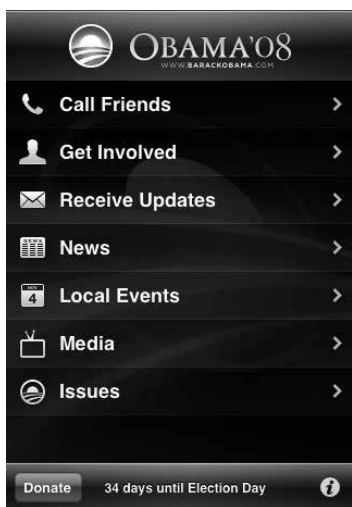
Aptariant praktinius mobiliųjų programėlių taikymo atvejus toliau pateikiama analizė, atskleidžianti, kaip politikai ir partijos taiko mobiliąsias programėles savo rinkiminėje komunikacijoje ir kurios iš anksčiau minėtų jų panaudojimo galimybių yra dažniausiai išnaudojamos. Analizei pasirinktos Jungtinės Amerikos Valstijos ir Jungtinė Karalystė, nes šios anglakalbės šalys yra informacinių technologijų taikymo politinėje komunikacijoje lyderės, o jose vykstančių rinkimų metu įvairios inovatyvios informacinės sklaidos priemonės (tinklaraščiai, socialiniai tinklalapiai, mobiliosios programėlės) pradedamos išnaudoti anksčiau nei kitose šalyse. Analizuojant mobiliųjų programėlių praktinį išnaudojimą anglakalbėse valstybėse aptariamos visos 2008 ir 2012 metų JAV prezidento rinkimų metu bei per 2010 m. Jungtinės Karalystės Parlamento rinkimus naudotos politinės mobiliosios programėlės.

Jungtinės Amerikos Valstijos

2008 m. JAV vykusiuose prezidento rinkimuose, kuriuose dalyvavo Barackas Obama ir Johnas McCainas, mobiliąją programėlę savo kampanijoje naudojo tik B. Obama („Obama’08“). Ši vien „Apple“ įrenginiams skirta mobilioji programėlė yra laikoma pirmuoju tokiu rinkiminėje komunikacijoje pritaikytu įrankiu pasaulyje¹⁰. Programėlėje „Obama’08“ ją parsisiuntę naudotojai galėjo sužinoti naujienas apie kandidatą į prezidento postą, perskaityti veiklos programą, peržiūrėti filmuotą medžiagą ar nuotraukas, sužinoti apie netoli jų vyksiančius renginius, savanorystės galimybes ar balsavimo vietą. Joje veikė ir skambinimo draugams agitaciniais tikslais bei aukų

¹⁰ Kaid, L.L. Changing and staying the same: communication in campaign 2008. *Journalism studies*. Vol. 10, no. 3 (2009), p. 417–423.

rinkimo funkcijos. Ši B. Obamos mobilioji programėlė buvo ypač inovatyvi, o jos galimybių lauko pademonstravimas – svarbus ir reikalingas. Galbūt ši programėlė nepadėjo kandidatui pritraukti daug rinkėjų balsų ar finansinės paramos (2008 m. išmaniuosius telefonus turėjo mažiau nei 10 proc. JAV gyventojų¹¹, tik dalis iš jų – programėlę palaikiusį „iPhone“), tačiau tapo kokybiškos mobiliosios programėlės pavyzdžiu kitiems rinkimams. Be to, ji padėjo suformuoti B. Obamos, kaip ypač gerai informacines technologijas išmanančio bei išnaudojančio politiko, įvaizdį.

1 pav. 2008 m. B. Obamos mobiliosios programėlės „Obama'08“ pirmasis puslapis

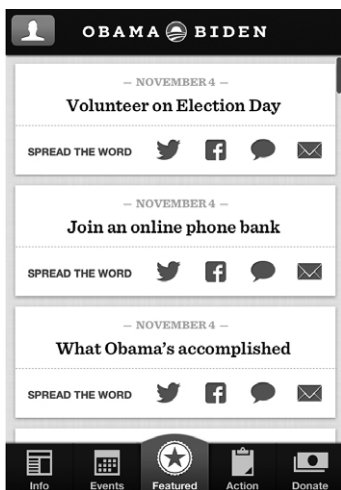
2012 m. JAV prezidento rinkimų metu mobiliąsias programėles savo potencialiems rinkėjams pateikė jau abu kandidatai – Barackas Obama („Obama for America“) ir Mittas Romney („Romney-Ryan“, „With Mitt“ ir „Mitt Events“). B. Obamos programėlė „Obama for America“ buvo skirta „Apple“ ir „Android“ platformoms. Joje buvo pateikiamos rinkimų kampanijos naujienos, informacija apie kandidato politines pažiūras, suteikiama

galimybė paaukoti kampanijai pasirinktą sumą pinigų ar prisidėti prie kampanijos nuvykus į artimiausią rinkimų štabą. B. Obamos mobiliojoje programėlėje jau buvo įdiegtos nuorodos į populiariausias socialines informacijos sklaidos priemones. Be to, ji suteikė galimybę agituoti neišeinant iš

¹¹ Nielsen mobile provides smartphone statistics. The Nielsen Company, 2008. Prieiga per internetą: <http://www.nielsen.com/content/dam/corporate/us/en/newswire/uploads/2008/06/6-30-08-smartphone-blast.pdf> [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

namų arba žemėlapyje matyti, kurie programėlės naudotojo kaimynai žada balsuoti už demokratų kandidatą. Tai buvo ypač naudinga rinkimų štabo nariams, vaikštantiems nuo durų prie durų. Michaelas D. Shearas šias programėles galimybes apibūdino kaip mokslinės fantastikos svajones, tapusias realybe¹². Naujoji B. Obamos mobilioji programėlė buvo kokybiška bei informatyvi, ji išnaudojo daugelį mobiliųjų technologijų privalumų ir dėl nuo 2008 m. išaugusios išmaniųjų telefonų paklausos tapo svarbiu ir reikalingu rinkiminės komunikacijos įrankiu.

2 pav. 2012 m. JAV prezidento rinkimų kampanijos B. Obamos ir M. Romney mobiliosios programėlės

M. Romney 2012 m. rinkimuose pasirinko kiek kitokią taktiką nei B. Obama – jis pristatė ne tik informatyvią ir funkcionalią pagrindinę

¹² Shear, M. D. Obama Campaign Releases iPhone App for Canvassing. The New York Times Company, 2012. Prieiga per internetą: <http://thecaucus.blogs.nytimes.com/2012/07/31/obama-campaign-releases-iphone-app-for-canvassing/> [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

programėlę, bet ir dvi pagalbines. Dvi mobiliosios programėlės veikė „Apple“ ir „Android“ platformose, o viena („With Mitt“) – tik „Apple“. Pagrindinėje M. Romney programėlėje „Romney-Ryan“ (kuri iki 2012 m. lapkričio 2 d. vadinosi „Mitt’s VP“) buvo pateikiamos kampanijos naujienos, informacija apie kandidato politines pažiūras, siūloma aukoti kandidato kampanijai ar tapti savanoriu ir prisijungti prie komandos atvykus į artimiausią M. Romney rinkimų štabą. „Romney-Ryan“ buvo susieta su socialinėmis informacijos sklaidos priemonėmis, ypač daug dėmesio joje skirta B. Obamos prezidentavimo trūkumams atskleisti. Nuo konkurento mobiliosios programėlės ji skyrėsi tuo, kad joje buvo pateikiami ir vaizdo įrašai. M. Romney programėlė turėjo ir labai svarbų trūkumą – joje nebuvo įdiegta jokių žemėlapiams paremtų funkcijų. Vertinant visas savybes kartu, ši mobilioji programėlė buvo kokybiška ir naudinga, nors turėjo mažiau bei ne tokių inovatyvių funkcijų kaip politinio konkurento pristatytas įrankis.

Antroji M. Romney mobilioji programėlė „Mitt Events“ suteikė galimybę patogiau sekti informaciją apie kampanijos renginius ir gauti apie juos pranešimus. Ši programėlė rėmėsi žemėlapiams ir GPS sistema, joje buvo siūloma užsiregistruoti ir prisijungti arba per pačioje programėlėje susikurtą „MyMitt“ paskyrą, arba per socialinį tinklalapį „Facebook“. Nors „Mitt Events“ nebuvo pateikiama tokių politinėse mobiliosiose programėlėse dažnai įdiegiamų funkcijų kaip naujienos, kandidato programa, vaizdo medžiaga, aukų rinkimas, žaidimai ar kontaktų forma, tačiau jos šiame konkrečiame pavyzdyje ir nebuvo reikalingos dėl mobiliosios programėlės ribotos – pagalbinės – paskirties.

Trečioji kandidato programėlė „With Mitt“ veikė kaip įrankis, kuris suteikė galimybes programėlės naudotojams ant savo nuotraukų uždėti M. Romney palaikančius šūkius ir jas platinti. Pateikta 18 kandidato palaikymo šablonų, o nuotraukas buvo siūloma arba nufotografuoti naudojant programėlę, arba pasirinkti senas nuotraukas iš įrenginio fotogalerijos. Šioje mobiliojoje programėlėje nebuvo įdiegta ypač daug

svarbių funkcijų – naujienų, kandidato programos, vaizdo medžiagos, aukų rinkimo, žaidimų, kontaktų formos, renginių, žemėlapių. Kaip ir programėlėje „Mitt Events“, tai lėmė ribota mobiliosios programėlės „With Mitt“ paskirtis.

Kandidato į prezidento postą M. Romney komandos sprendimas padalyti mobiliųjų technologijų galimybes trimis skirtingoms programėlėms nebuvo sėkmingas – prireikdavo daugiau laiko joms atsisiųsti, o papildomose programėlėse pasitaikydavo klaidų. Nepaisant to, pagrindinė M. Romney mobilioji programėlė „Romney-Ryan“ veikė sklandžiai ir nors neprilygo konkurento B. Obamos programėlei, buvo svarbus rinkiminės komunikacijos įrankis.

Jungtinė Karalystė

2010 m. Jungtinės Karalystės Parlamento rinkimuose dalyvavusios partijos taip pat rinkosi skirtingas mobiliųjų programėlių taikymo rinkiminėje komunikacijoje taktikas. Leiboristų partija pristatė tradicinio pobūdžio tik „Apple“ platformai pritaikytą mobiliąją programėlę „iCampaign“, kuri turėjo keletą meniu pasirinkimų ir iš esmės buvo skirta informuoti apie partijos naujienas, politines idėjas, renginius. Dalis Leiboristų partijos programėlės „iCampaign“ buvo skirta savanoriams pritraukti. Ypač didelį dėmesį programėlės kūrėjai skyrė lokalizacijai – net trys iš aštuonių meniu pasirinkimų buvo susiję ne su visos šalies, o su vietiniais (programėlės naudotojo vietovės) reikalais. „iCampaign“ buvo integruota su viena socialinių tinklų svetaine – joje rodomas partijos „Twitter“ srautas. Netikėtas Leiboristų partijos sprendimas, atsižvelgiant į vaizdo medžiagos galimybes sudominti naudotojus, buvo neįtraukti į programėlę nuotraukų galerijos (tik partijos manifesto skiltyje buvo pateikiami vaizdo įrašai). Pastebėtina, kad programėlėje nebuvo ir aukų rinkimo galimybių. Nepaisant to, ši mobilioji programėlė buvo kokybiška ir naudinga rinkimų kampanijai, o sprendimas atkreipti dėmesį ne tik į visos šalies, bet ir į vietines problemas buvo ypač gerai apgalvotas.

3 pav. 2010 m. Jungtinės Karalystės Parlamento rinkimų metu Leiburistų ir Konservatorių partijų naudotos mobiliosios programėlės

Jungtinės Karalystės Nepriklausomybės partija taip pat pristatė tradicinės struktūros mobiliąją programėlę „UKIP“, skirtą „Apple“ platformai. Joje buvo galima perskaityti partijos istoriją, sužinoti apie kampanijos renginius, naujienas, partijos politinę kryptį. Ji turėjo ir kitų privalumų – atskirus puslapius vaizdo įrašams ar nuotraukoms (su nuorodomis į „YouTube“ ir „Flickr“), aukoms rinkti, apklausoms. Be to, ši partija vienintelė Jungtinėje Karalystėje suteikė galimybę mobiliosios programėlės naudotojams su ja susisiekti. Šioje mobiliojoje programėlėje buvo skatinamas turinio dalijimasis dviejose socialinių tinklų svetainėse – „Facebook“ ir „Twitter“. Programėlė buvo kokybiška ir turėjo daug reikalingų funkcijų, o vienintelis jos trūkumas buvo savanorių verbavimo atsisakymas, galėjęs turėti neigiamos įtakos rinkimų štabų formavimui.

Žaliųjų partijos mobilioji programėlė buvo nesudėtinga ir veikė greičiau kaip žaidimas, o ne kaip svarbus partijos komunikacinis kanalas.

„Green Party Policy Matchmaker“ turėjo tik vieną esminę funkciją – apklausą iš dešimties klausimų, kuriuos atsakius buvo galima sužinoti, kaip programėlės naudotojo politinės pažiūros dera su partijos vertybėmis. Daugelio svarbiausių politinių mobiliųjų programėlių galimybių – naujienų, vaizdo medžiagos, nuotraukų pateikimo, savanorių verbavimo, žemėlapių, kontaktavimo formų, informacijos apie renginius – Žaliųjų partijos programėlėje nebuvo. Akivaizdu, kad šiai mobiliajai programėlei trūko informatyvumo ir funkcijų įvairovės, tačiau Žaliųjų partijos programėlė turėjo ir pranašumų prieš konkurentus – ji buvo vienintelė šiuose rinkimuose panaudota politinė mobilioji programėlė, pritaikyta ne tik „Apple“, bet ir „Android“, „BlackBerry“, „Nokia“ bei „Sony Ericsson“ įrenginiams.

Konservatorių partijos mobiliojoje programėlėje „Conservatives“, skirtoje tik „Apple“ platformai, taip pat veikė žaidimą primenanti funkcija, kai pakreipus mobilųjį įrenginį žemėlapyje buvo galima pamatyti, kiek konservatoriai rinkimuose galėtų gauti vietų tam tikru procentu išaugus jų surinktų balsų skaičiui. Priešingai nei Žaliųjų partijos programėlėje, „Conservatives“ buvo pateikiama informacija apie partijos naujienas ar vertybes, siūlyta partijai paaukoti pasirinktą sumą pinigų. Visi šie pasirinkimai mobiliojoje programėlėje turėjo atskirus puslapius, tačiau informacijos pateikė nedaug. Be to, programėlėje trūko vaizdo medžiagai, nuotraukoms, savanorių verbavimui, informacijai apie renginius ar kontaktavimui skirtų skilčių. Pastebėtina tai, kad Konservatorių partijos mobilioji programėlė buvo vienintelė Jungtinės Karalystės Parlamento rinkimams sukurta partijos mobilioji programėlė, kurioje rinkiminei komunikacijai vykdyti buvo pasitelktas šalies žemėlapis. Nors konservatorių programėlė buvo akivaizdžiai informatyvesnė ir įvairesnė už žaliųjų, tačiau atsižvelgiant į partijos dydį ir finansines galimybes verta pastebėti, kad šio komunikacinio kanalo Konservatorių partija tinkamai neišnaudojo.

Penktoji 2010 metų Jungtinėse Karalystės Parlamento rinkimuose naudota mobilioji programėlė buvo Liberalų demokratų partijos pateikta „Lib Dem manifesto“. Šioje programėlėje pateiktos partijos politinės idėjos, bet jas buvo įmanoma sužinoti tik pasirinkus temas ir peržiūrėjus vaizdo įra-

šus, kuriuose liberalų demokratų lyderis kalbėjo apie partijos vertybes ir siūlomus sprendimus. Taip pat programėlėje buvo aukų rinkimo ir dalijimosi su draugais funkcija, tačiau trūko nuotraukų galerijos, naujienų skilties, kontaktavimo formos, informacijos apie renginius ar savanoriavimo galimybes. Be to, tai buvo vienintelė šiuose rinkimuose naudota partijos politinė programėlė, nesusieta su socialinių tinklų priemonėmis. Liberalų demokratų partijos mobilioji programėlė, neturėdama patogiai pasiekiamos informacijos ar įdomių turinio pateikimo būdų, negalėjo tapti naujiena nei partijai, nei rinkėjui.

Visų 2008 ir 2012 m. Jungtinės Amerikos Valstijose ir 2010 m. Jungtinėje Karalystėje rinkimų metu naudotų politikų ir partijų mobiliųjų programėlių savybės ir skirtumai atskleidžiami 2 lentelėje.

2 lentelė. JAV ir Jungtinės Karalystės rinkiminių mobiliųjų programėlių funkcijos

	Obama'08	Obama for America	Romney-Ryan (Mitt's VP)	Mitt Events	With Mitt	Conservatives	iCampaign	UKIP	Green Party Policy Matchmaker	Lib Dem manifesto
Naujienos	+	+	+	-	-	+	+	+	-	-
Rinkimų programa	+	+	+	-	-	+	+	+	+	+
Vaizdo medžiaga	+	-	+	-	-	-	+	+	-	+
Fotomedžiaga	+	-	-	-	-	-	-	+	-	-
Savanorių verbavimas	+	+	+	-	-	-	+	-	-	-
Aukų rinkimas	+	+	+	-	-	+	-	+	-	+
Žaidimai	-	-	-	-	-	+	-	-	+	-
Žemėlapiai	-	+	-	+	-	+	-	-	-	-
Kontaktavimo galimybės	-	-	-	-	-	-	-	+	-	-
Renginiai	+	+	+	+	-	-	+	+	-	-
Integracija su soc. medijomis	-	+	+	+	+	+	+	+	+	-

Apibendrinant pasakytina, kad rinkiminėje komunikacijoje taikytos mobiliosios programėlės anglakalbėse šalyse skyrėsi turiniu ir jo pateikimo būdais, kurie kito ne tik priklausomai nuo valstybės, bet ir nuo auditorijos, į kurią orientavosi partija ar kandidatas. JAV rinkimuose taikytose mobiliosiose programėlėse daugiausia dėmesio skirta rinkėjų įtraukimui į politinės kampanijos vykdymą, skatinimą dalytis informacija su draugais, atvykti į renginius, paremti finansiškai, o Jungtinės Karalystės programėlėse šios funkcijos neturėjo tokios didelės reikšmės. Jungtinės Karalystės politinių mobiliųjų programėlių išskirtinis bruožas yra tas, kad didelė jų dalis informaciją pateikia netradiciniu būdu – per žaidimus, viktorinas ar klausimynus. Šis rinkėjų sudominimo būdas buvo naudojamas ne tik mažesnių politinių jėgų, bet ir vienos iš dviejų didžiausių šalies partijų.

Mobiliųjų programėlių taikymas rinkiminėje komunikacijoje Lietuvoje

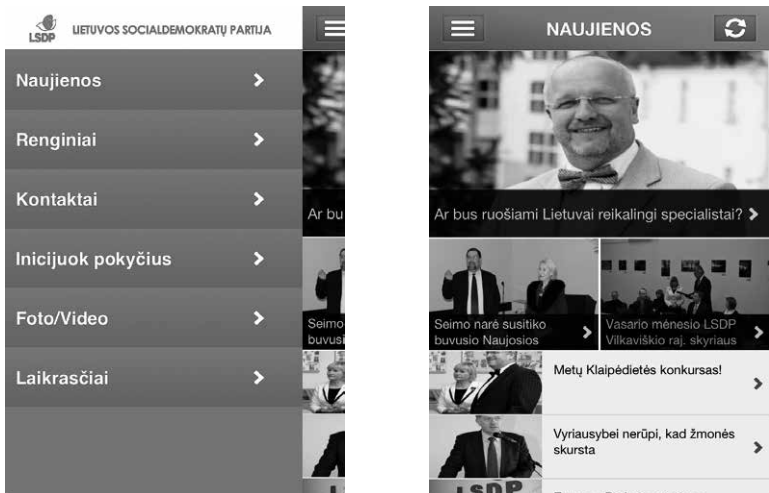
Toliau nagrinėsime pirmuosius praktinius politinių mobiliųjų programėlių taikymo atvejus Lietuvoje. Analizėje aptariamos 2012 m. Lietuvoje vykusių Seimo rinkimų metu naudotos politinės mobiliosios programėlės. Siekiama nustatyti, kaip partijos naudojo mobiliąsias programėles rinkimų kampanijoje ir kokios funkcijos buvo į jas įdiegtos, kokia informacija ir kaip pateikta. Į tyrimo imtį pateko trys politinės mobiliosios programėlės – Lietuvos socialdemokratų partijos programėlė „LSDP“ ir vienos iš Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos (TS-LKD) bendruomenių¹³ – Jaunujų konservatorių lygos – publikuotos mobiliosios programėlės.

Lietuvos socialdemokratų partijos mobilioji programėlė buvo skirta „Apple“ ir „Android“ platformoms, ja siekta pristatyti parti-

¹³ Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai. Prieiga per internetą: http://www.tsajunga.lt/index.php/jaunuju_konservatoriuj_lyga/39 [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

jos naujienas, nuotraukas, vaizdo įrašus, leidinį „Socialdemokratas“. Programėlės turiniu buvo siūloma pasidalyti socialinių tinklų svetainėse „Facebook“ ir „Twitter“. Kontaktų skiltyje buvo suteikiama galimybė parašyti partijos nariams elektroninį laišką arba paskambinti, o programėlės puslapyje „Įnicipjuok pokyčius“ (žodyje „inicipjuok“ palikta įšivėlusis klaida) siūlyta parašyti partijai žinutę ir joje išdėstyti pasiūlymus. Mobilijai programėlei „LSDP“ trūko nuolatinės priežiūros ir palaikymo. Kartais Lietuvos socialdemokratų partijos mobilioji programėlė neįsijungdavo iš pirmo karto, o atidarydavo klaidos pranešimą, po kurio programėlė būdavo priverstinai uždaryta. Programėlė nebuvo reguliariai naujinama, todėl net rinkimų dienomis joje buvo pateikiama kelių mėnesių senumo informacija. Tai sutrukdė šiai mobilijai programėlei tapti efektyviu rinkiminės komunikacijos įrankiu.

4 pav. 2012 m. Seimo rinkimų metu naudotos LSDP mobiliosios programėlės pagrindinis meniu ir naujienų puslapis

Abi Jaunųjų konservatorių lygos mobiliosios programėlės, priešingai nei „LSDP“, buvo ne tradicinio pristatomojo pobūdžio, o veikė kaip žaidimai. Programėlė „Balsavimo simulatorius“ buvo skirta apklausti naudotojus apie jų pasirinkimą artėjančių rinkimų metu, o TS-LKD pirmininką Andrių Kubilių pateikti kaip vienintelį vertą pasirinkimo kandidatą. Visų kitų partijų lyderiai šioje mobiliojoje programėlėje vaizduojami kaip netinkami kandidatai. „Balsavimo simulatorius“ buvo susietas su socialiniu tinklalapiu „Facebook“ – joje pateikta nuoroda į Jaunųjų konservatorių lygos paskyrą. Pastebėtina, kad šioje mobiliojoje programėlėje tekstas dažnai buvo rodomas susiliejęs, o paskutiniame programėlės puslapyje buvo matyti tik dalis socialinio tinklalapio „Facebook“ mygtuko, nes jis išeina už programėlės lango ribų. Jokių kitų funkcijų, išskyrus minėtą apklausą, ši mobilioji programėlė neturėjo – ja buvo siekiama ne perteikti konkrečios partijos idėjas ar planus, o pašiepti konkurentus, išryškinti jų trūkumus.

Kita Jaunųjų konservatorių lygos pristatyta mobilioji programėlė vadinosi „Viktorizuok rinkimus!“ Ji taip pat veikė kaip žaidimas, kuriame reikėjo valdyti laukais skrendantį iš agurkų stiklainio sukurtą prietaisą, ant kurio buvo matomas Darbo partijos pirmininko Viktoro Uspaskicho veidas. Žaidimo tikslas – kuo ilgiau neatsitrenkti į įvairias kliūtis, tarp kurių vaizduoti antrankiai, žalios kregždutės (TS-LKD simbolis) ir namas su Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininko Zenono Vaigausko atvaizdu. Programėlėje pateikta nuoroda į specialiai šiam žaidimui sukurtą socialinio tinklalapio „Facebook“ paskyrą. Šioje programėlėje taip pat pastebėtas netikslumas – rodyti ne visi žaidimo laiko skaičiai, nes jie irgi išeina už programėlės ribų. Kaip ir kita organizacijos pristatyta mobilioji programėlė, „Viktorizuok rinkimus!“ neturėjo kitų funkcijų ir buvo skirta konkurentams pašiepti.

5 pav. 2012 m. Seimo rinkimų metu Jaunųjų konservatorių lygos pristatytos mobiliosios programėlės „Viktorizuok rinkimus!“ pirmasis puslapis

2012 m. Seimo rinkimų metu partijų naudotų mobiliųjų programėlių savybės ir skirtumai atskleidžiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Lietuvos rinkiminių mobiliųjų programėlių funkcijos

	LSDP	Balsavimo simuliatorius	Viktorizuok rinkimus!
Naujienos	+	-	-
Rinkimų programa	-	-	-
Vaizdo medžiaga	+	-	-
Fotomedžiaga	+	-	-
Savanorių verbavimas	-	-	-
Aukų rinkimas	-	-	-
Žaidimai	-	+	+
Žemėlapiai	-	-	-
Kontaktavimo galimybės	+	-	-
Renginiai	+	-	-
Integracija su soc. tinklais	+	+	+

Svarbiausias Lietuvos socialdemokratų partijos mobiliosios programėlės tikslas buvo informavimas, nes informacijos gausai ir jos pateikimui skirta daugiau dėmesio nei kitoms praktikoms. Mobilizavimo praktika įgyvendinta ypač nežymiai – tik siūlant dalytis naujienomis socialiniuose informacijos sklaidos tinkluose. Jaunųjų konservatorių lygos mobiliųjų programėlių tikslas nėra aiškus. Abiejose programėlėse pasiepiami politiniai konkurentai, bet nepateikiama jokių objektyviai matuojamų Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų partijos pranašumų, todėl galima manyti, kad programėlės pirmiausia yra skirtos išryškinti konkurentų trūkumus.

Išvados

JAV prezidento 2008 ir 2012 metų rinkimuose naudotos mobiliosios programėlės funkcionalumu buvo gerokai pranašesnės tiek už 2010 m. Jungtinės Karalystės Parlamento, tiek už 2012 m. Seimo rinkimų metu naudotas programėles. JAV rinkimų kampanijų metu naudotose mobiliosiose programėlėse buvo pateikiama daugiau ir įvairesnės informacijos, jos pasižymėjo didesne funkcijų įvairove ir sudėtingumu, jose nepastebėta netikslumų ar klaidų. Jungtinėje Karalystėje 2010 m. Parlamento rinkimų metu tik Leiboristų ir Nepriklausomybės partijos pristatė ir naudojo pakankamai inovatyvias ir funkcionalias mobiliąsias programėles, tačiau ir jos atsiliko nuo JAV naudotų programėlių. Kitos rinkimų kampanijai mobiliąsias programėles sukūrusios Jungtinės Karalystės partijos išnaudojo tik mažą dalį mobiliųjų technologijų teikiamų galimybių ir taip neteko galimybės rinkimuose surinkti papildomų balsų. Lietuvoje per 2012 m. vykusius rinkimus naudotos mobiliosios programėlės turėjo veikimo ir dizaino trūkumų, jose buvo pateikiama mažiau ir ne tokios įvairialypės informacijos, nedaug funkcijų ir jos buvo gerokai paprastesnės. Mobilųjų technologijų teikiamų galimybių netinkamas išnaudojimas lietuviškose politinėse mobiliosiose programėlėse lėmė, kad 2012 m. Seimo rinkimų metu naudotos

mobiliesios programėlės netapo efektyvia rinkiminės komunikacijos priemone.

JAV, Jungtinėje Karalystėje ir Lietuvoje rinkimų kampanijų metu naudotomis politinėmis mobiliomis programėlėmis siekta skirtingų tikslų. JAV mobiliuose programėlose didžiausias dėmesys buvo skirtas rinkėjų mobilizacijai ir įtraukimui. Panašiai buvo ir Jungtinėje Karalystėje, tačiau čia šių tikslų buvo siekiama šiek tiek pasyviau ir pernelyg paviršutiniškai. Lietuvos politinėse mobiliuose programėlose mobilizavimo praktika beveik nebuvo taikoma, siekta kitų tikslų – informuoti arba atkreipti dėmesį į konkurentų trūkumus.

Atsižvelgiant į analizės metu nustatytas mobiliųjų programėlių taikymo rinkiminėje komunikacijoje praktikas, teikiamos šios rekomendacijos:

1. Partijoms ir politikams mobiliųjų programėlių naudojimas rinkiminėje komunikacijoje yra naudingas, nes tai yra papildomas kanalas pasiekti daugiau potencialių rinkėjų, ypač jaunesnio amžiaus ir aktyvesnį gyvenimo būdą propaguojančius individus. Be to, politinės mobiliesios programėlės vis dar yra politiko arba partijos modernumą ir šiuolaikiškumą rodančios priemonės, padedančios atkreipti ir žiniasklaidos dėmesį.

2. Svarbu, kad politinės mobiliesios programėlės būtų tinkamai ir kokybiškai parengtos, kad kuo mažiau kiltų techninių sutrikimų bei naudotojų sąsajos klaidų, galinčių pakenkti visos rinkimų kampanijos įvaizdžiui.

3. Rinkiminėje komunikacijoje taikant mobiliąsias programėles svarbu tinkamai išnaudoti mobiliųjų technologijų suteikiamas galimybes. Būtina mobiliąsias programėles susieti su oficialiais kampanijos tinklalapiais ir naudojamomis socialinių tinklų priemonėmis, sudaryti galimybę programėlių naudotojams lengvai dalytis politikų pateikiamu turiniu. Taip pat išnaudoti kitas mobiliųjų technologijų funkcijas, tokias kaip GPS sistemas, QR kodus ir kt.

4. Lietuvos politikams ir partijoms mobiliąsias programėles derėtų

naudoti ne tik informavimo ir dėmesio atkreipimo į konkurentų trūkumus tikslams, gerokai daugiau reikšmės reikėtų skirti mobilizavimo praktikos įgyvendinimui, siekiant kuo daugiau mobiliųjų programėlių naudotojų įtraukti į tarpusavio interakciją.

Literatūra

Bergvall-Kåreborn, B. Howcroft, D. „The future’s bright, the future’s mobile”: a study of Apple and Google mobile application developers. Work Employment Society. Published online 17 September 2013, p. 1–18.

Duggan, M. Cell Phone Activities 2013. Pew Research Center’s Internet & American Life Project, 2013. Prieiga per internetą: http://pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_Cell%20Phone%20Activities%20May%202013.pdf [žiūrėta 2013 m. spalio 29 d.].

Fling, B. *Mobile Design and Development*. O’Reilly Media, 2009, p. 309.

Humphreys, L. Mobile social media: Future challenges and opportunities. *Mobile Media & Communication*, 2013, vol. 1, p. 20–25.

Yan, Zh., Liu, C., Niemi, V., Yu, G. Effects of displaying trust information on mobile application usage. *Autonomic and trusted computing*. 2010, vol. 6407, p. 107–121.

Kaid, L.L. Changing and staying the Same: Communication In Campaign 2008. *Journalism studies*. 2009, vol. 10, No. 3, p. 417–423.

McCann, T. The art of the app store: the business of Apple development. John Wiley & Sons, 2012, p. 283.

Shear, m.D. Obama Campaign Releases iPhone App for Canvassing. The New York Times Company, 2012. Prieiga per internetą: <http://the-caucus.blogs.nytimes.com/2012/07/31/obama-campaign-releases-iphone-app-for-canvassing/> [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

Smith, A. Smartphone Ownership – 2013 Update. Pew Research Center’s Internet & American Life Project, 2013. Prieiga per internetą: http://www.pewinternet.org/~media/Files/Reports/2013/PIP_Smartphone_adoption_2013_PDF.pdf [žiūrėta 2013 m. spalio 28 d.].

MOBILE APPLICATIONS IN ELECTORAL COMMUNICATION

ANDRIUS ŠUMINAS, ARNAS ALEKSANDRAVIČIUS

Summary

Keywords: mobile applications; electoral mobile applications; electoral communication; political communication.

By rapid growth of number of mobile devices users and the expansion of devices' technical possibilities year after year mobile applications are becoming more and more widely used political communication tool, especially during electoral campaigns. Mobile applications as well as many other information and communication technology innovations for political purposes were first used in the U.S. but rapidly spread to other parts of the world including Lithuania. The article discusses

the possibilities of mobile applications in political communication processes; as well practical examples of their exploitation in electoral campaigns are being analyzed. This paper defines the general characteristics of mobile applications and their basic properties, discusses mobile applications benefits in politics and elections. It also discusses in detail the examples of first use of mobile applications during election campaigns in English-speaking countries and Lithuania.

Įteikta 2013 m. lapkričio 19 d.